

HET ACADEMISCH MANIFEST VAN EEN BEZETTE NAAR EEN PUBLIEKE UNIVERSITEIT

Tekst: Claire Jansen

Willem Halffman en Hans Radder beschrijven in hun academisch manifest de bezetting van Nederlandse universiteiten. De universiteit is bezet, niet (zoals in 1969) door inspraak eisende studenten maar door de veelkoppige wolf van het management.

Volgens Halffman en Radder laten wetenschappers zich gedwee tegen elkaar uitspelen. De hoge publicatiedruk dwingt hen om zoveel mogelijk te publiceren om maar zoveel mogelijk geciteerd te worden. Dit gaat ten koste van de inhoud. Waar het de universiteiten ooit nog ging om het bedrijven van goede wetenschap, richten zij zich nu meer en meer op de illusie van excellentie. Uit naam van zogenaamde kwaliteit wordt permanente concurrentie aangewakkerd. Instituten worden afgezet tegen andere instituten, onderzoekers concurreren met elkaar om geld en universiteiten concurreren om studenten. Dit leidt tot een strijd van allen tegen allen. Hiermee wordt de universiteit vernietigd. Er ontstaat een cultuur van wantrouwen, die doelbewust wordt aangewakkerd door het bestuur. Deze toestand van permanente concurrentie ondermijnt, volgens de schrijvers van het manifest, elke aanzet tot groepsvorming en collectief verzet tegen dit regime door onderzoekers en docenten.

De managersuniversiteit, zoals de onderzoekers de huidige universiteiten noemen, beweren de efficiëntie te verhogen. In de praktijk gaat concurrentie tussen opleidingen echter om steeds geliktere communicatie en prestigeprojecten, die vooral veel geld kosten. En al deze managementlagen en concurrentiedrang leiden tot minder geld en tijd voor goed onderzoek. Voor het management is een universiteit niets anders dan een bedrijf, deze bestuurders hebben geen idee van de schade die ze de universiteiten berokkenen. De universiteit is

er niet meer voor de hele samenleving, verzuchten de wetenschappers. Het draait daarentegen alleen nog om geld en economisch nut.

ALTERNATIEVEN

In weerwil van wat het management beweert, zijn er wel degelijk alternatieven. Halffman en Radder pleiten voor een publieke universiteit die zich richt op het algemeen belang. Zij willen het volgende.

- Toewerken naar een bestuursvorm waarin wetenschappers, studenten en ondersteunend personeel kunnen meebesluiten over zaken waarvan zij het meeste verstand hebben.
- Een vereenvoudiging van controlesystemen.
- Een verbod op verdere fusies; een focus op samenwerking in plaats van bestuurlijke schaalvergroting.
- Geen verkwistende concurrentie tussen universiteiten.
- Een reclameverbod voor universiteiten; het misbruik van publieke middelen die bedoeld zijn voor onderwijs en onderzoek moet stoppen.
- Versterking van onafhankelijke universiteitsbladen, waarin zonder angst kan worden gediscussieerd over universitaire kwesties.
- Een bestuur dat in jaarverslagen verantwoording aflegt aan de academische gemeenschap, in plaats van andersom.
- Geen vastgoedspeculatie; universitaire gebouwen worden gemeenschappelijk bezit waarmee niet wordt gespeculeerd.
- Geen vrijstellingen van onderwijs voor toptalenten; iedereen moet tijd steken in het opleiden van studenten.
- Leren en studeren moet voor iedereen mogelijk zijn, ongeacht iemands financiële situatie.
- Een maximum aan de studentenpopulatie.
- Het schrappen van productiviteit als beoordelingscriterium voor onderzoek, zodat misbruik van het publicatiesysteem voorkomen kan worden.
- Geen directe relaties tussen de

inhoudelijke beoordeling van onderwijs en onderzoek en specifieke financiële belangen; bonussen zijn uit den boze.

- Maatschappelijke inspraak van organisaties en burgers.
- Versterking van de publieke toegankelijkheid van kennis, zodat iedereen kan leren van de beschikbare kennis.

TIJD VOOR ACTIE

Om dit alles mogelijk te maken is het, volgens de schrijvers van het manifest en de grote groep onderzoekers die dit manifest steunen, tijd voor actie. Alleen breed gedragen, collectief verzet kan een luisterend oor afdwingen. Hierbij moet er gedacht worden aan het volgende.

- Een collectieve weigering, waarbij het personeel van de universiteit stopt met het meewerken aan onzinnige systemen.
- Het wakker schudden van vakbonden, of het oprichten van nieuwe, zodat er een hernieuwde solidariteit ontstaat.
- Massale demonstraties, waarbij studenten en docenten zich samen verzetten tegen de managementcultuur.
- Stakingen.
- Bezettingen.
- Parlementair-politieke actie; politici moeten meedenken over de nieuwe bestuursvorm die nodig is voor het realiseren van een publieke universiteit.

EEN ONAFHANKELIJKE UNIVERSITEIT

Halffman en Radder roepen in dit manifest iedereen op om mee te denken en mee te vechten voor een betere, onafhankelijke universiteit waar kennis, wetenschap en het verheffen van het volk weer voorop staan.

Het volledige academisch manifest is te lezen op sp.nl/9zkgke

'DE UNIVERSITEIT IS GEKOLONISEERD DOOR MANAGERS'

Tekst: Claire Jansen Foto: Karen Veldkamp

In zijn Academisch Manifest, geschreven samen met collega Hans Radder, pleit Willem Halffman, docent aan de Radboud Universiteit Nijmegen, voor een hervorming van de universiteit. 'Wij staan alleen tegenover een systeem dat ons wegbezuinigt. Een schaakspel dat je haast wel moet verliezen.' Toch geeft hij de moed niet op. Ooit moet de omslag komen.

'De universiteit is bezet', staat in het manifest. Niet door studenten die inspraak eisen, maar door managers. Doordat de nadruk niet meer ligt op kennis, maar op productie en geld, verliezen de wetenschappers langzaam het plezier in hun werk. Als er geen actie wordt ondernomen zullen de universiteiten langzaam ten onder gaan aan de regels, controles en competitiedrang die het nieuwe systeem met zich meebrengt, voorspellen Halffman en zijn collega Hans Radder.

Het manifest is geschreven door deze twee wetenschappers, die ook deel uitmaken van het Platform Hervorming Nederlandse Universiteiten. Een platform opgericht door vijftig onderzoekers van verschillende Nederlandse universiteiten, dat door een groeiend aantal universitair medewerkers wordt ondersteund. Het manifest gaat naar eigen zeggen verder dan de plannen van het platform. 'Het is wat harder, wat bitser', stelt Halffman. 'Veel mensen zien dat het misgaat op de universiteiten, maar hebben geen idee hoe ze daar verandering in moeten aanbrengen. Dit manifest probeert aan te geven wat er gedaan moet worden om van de bezette universiteit weer een publieke universiteit te maken.'

Is het vijf voor twaalf voor de universiteiten?

'Ja, het enige wat er nu nog kan gebeuren is dat er een streep wordt getrokken. Dat mensen zeggen: het is genoeg geweest. Er moet gewoon echt iets

gebeuren. Politieke actie, maar ook actie van de mensen zelf, van de universiteiten.'

Ziet u nu ook dat mensen in actie komen?

'Een heel klein beetje.'

Waarom merkt u dat dan?

'Ik zie toch steeds meer mensen die bereid zijn om iets te gaan doen. Die niet alleen zeggen en schrijven dat het anders moet, maar die ook bereid zijn om in actie te komen door flyers uit te delen of petitie op te stellen.'

Nu heeft u met een collega een heel manifest opgesteld, hoe reageren mensen daarop?

'De reacties zijn eigenlijk bijna allemaal positief. De nood is ook hoog. De universiteit is nu als het ware gekoloniseerd door managers. Die managementlogica heeft de universiteiten bezet. De ideeën die daaruit voortkomen zijn eigenlijk wezensvreemd aan wat de universiteit eigenlijk hoort te zijn. Er is een regime opgedrongen aan de universiteit waardoor mensen allemaal hele rare dingen gaan doen.'

Dat zie je nu ook in de media, met de ophef rond Stapel en Nijkamp bijvoorbeeld.

'Als je de berichtgeving volgt over de schandalen met betrekking tot wetenschapsfraude, van plagiaat en zelfplagiaat, dan krijg je de indruk dat het gaat om individuele gevallen. Maar eigenlijk is het een afwijking van het systeem. De afwijking is dat mensen in die idiote productiemolens zitten, waardoor ze steeds hetzelfde schrijven en zo vaak mogelijk publiceren. Door veel te publiceren word je immers beloond. Daarmee werk je fraude in de hand. De voorbeelden van Stapel en Nijkamp geven aan dat het niet gaat om de kleine jongens, maar om de sterren uit het systeem.'

Is het een probleem dat één iemand er zo bovenuit steekt?

'Ja, men vergeet dat om die ene topper te kunnen laten excelleren, er een

heleboel mensen nodig zijn om de boel aan de universiteit draaiende te houden. Er moet namelijk ook gewoon nog onderwijs gegeven worden en laboratoriumwerk worden gedaan.'

Als u dat zo zegt, zouden mensen ook kunnen denken dat u gewoon jaloers bent.

'Ik ben blij dat ik niet zo'n topwetenschapper ben. Ik heb helemaal geen zin om in die molen mee te moeten draaien. Ik vind dat de universiteit een soort gulden tuin moet zijn, waarin je rare nieuwe dingen kunt ontwikkelen. Dat is soms risicovol en leidt weleens tot niets, maar dat zou niet erg moeten zijn.'

Dat komt ook naar voren uit het manifest. Daarin stellen jullie dat universiteiten zich in de eerste plaats moeten richten op het ontwikkelen van kennis en niet enkel op het economisch belang van wetenschap.

'Ja, het ontwikkelen van kennis en het beschikbaar maken van kennis. Voor mij is het ideaalbeeld iets wat op Wikipedia lijkt. Dat dominante economische denken, dat wetenschap tot economische groei zal leiden, tot vermarktbare kennis, dat onderschrijf ik niet. Dat is niet de logica van een Wikipedia, waar niks verhandeld wordt, maar waar iedereen gewoon kennis met elkaar deelt.'

Maar hoe controleer je dan wat wetenschappers schrijven?

'Wetenschappers moeten elkaar controleren en daarvoor ook de ruimte krijgen. Nu worden zaken door de vingers gezien, omdat mensen moeten publiceren en geld moeten binnenhalen. Ik hoor van collega's die in de redactie zitten van wetenschappelijke tijdschriften dat zij smeebelden krijgen als: wil je dit alsjeblieft publiceren, want anders raak ik mijn baan kwijt... Dat is natuurlijk absurd.'

Wat wilt u dan doen om echt iets te veranderen?

'Dat ik en mijn collega's een aantal van de dingen uitvoeren die aan het

Willem Halfman is wetenschapsonderzoeker bij het Institute for Science and Innovation Studies (ISIS) aan de Nijmeegse natuurwetenschappelijke faculteit, waar hij geschiedenis van de biologie en wetenschap en samenleving doceert. Daarnaast is hij coördinator van de landelijk aio-opleiding van de onderzoeksschool Wetenschap, Techniek en Moderne Cultuur.

De kenniseconomie waar de overheid naar streeft, die bereik je niet op deze manier?

‘Nee. Ik aarzel ook een beetje bij het woord kenniseconomie. Dat is weer zo gericht op het feit dat al die kennis ook meteen economisch voordeel moet opleveren. Ons hele erfgoed aan kennis is niet alleen economisch, daar hebben we nog veel meer aan. Bijvoorbeeld ons gevoel van collectieve identiteit. Dat halen we uit de gemeenschappelijke geschiedenis, uit onze gemeenschappelijke literatuur, uit de gemeenschappelijke cultuur. En dat zijn allemaal dingen die wij, wetenschappers, kunnen bewaren en doorgeven. Als je je alleen op de economische kant van kennis richt dan haal je dingen onderuit.’

Wat moet er dan gebeuren?

‘Laten we nog eens nadenken over de vraag: waar hebben we die universiteit nu voor? Laten we proberen om alle nuttige universitaire functies te laten groeien en bloeien. We moeten wetenschap stimuleren in plaats van het kapot maken.’

Denkt u dat deze noodkreet nog op tijd komt?

‘Ja, ik denk het wel. Er hangt iets in de lucht. Maar of het gaat lukken weet ik nog niet. Dat er onvrede heerst staat voor mij in ieder geval buiten kijf. Ik hoop dat ons manifest mensen dusdanig aan het denken zet dat ze wel de straat op gaan, iets wat er door de enorme werkdruk nu soms bij inschiet. Ik hoop in ieder geval dat meer mensen gaan nadenken over mogelijke oplossingen. Ik roep mensen ook zeker op om met ons mee te denken.’

Kijk voor meer informatie over het Platform Hervorming Nederlandse Universiteiten op sp.nl/9zkgkh

einde van het manifest zijn aangedragen als mogelijke oplossing. Steeds meer universiteiten halen mensen binnen om het geld dat ze opbrengen. Dus als je hoogleraar wilt worden, dan staat daar een bedrag tegenover dat jij mee moet brengen om de functie te krijgen. De statistieken daarvan ben ik van verschillende universiteiten naast elkaar aan het leggen. Op financieel vlak gebeuren er echt rare dingen.’

Zoals?

‘Mensen die werken onder idiote contracten. Er zijn medewerkers die allang een vast contract hadden moeten krijgen maar door schimmige constructies toch eindelijk in dienst blijven. Dat is dan misschien niet echt fraude, maar het is wel op het randje.’

Eigenlijk heerst er een angstcultuur?

‘Mensen zijn absoluut bang aan de universiteit. Op het manifest krijgen we reacties als: wat goed dat je dit gedaan hebt, ik had het niet gedurfd... Alle medewerkers die aan het begin van hun carrière zitten, zijn afhankelijk van mensen boven hen. Die mensen zijn bang om hun baan te

verliezen als ze ergens iets verkeerd zeggen of te radicaal zijn.’

Wordt u anders behandeld sinds dit manifest er is?

‘Nee. Het is nog niet zo lang uit, maar ik heb nog geen boze reacties gekregen. Maar goed, als ik niet meer kan zeggen wat er aan de hand is, dan hoef ik ook niet meer aan de universiteit te werken. Ik werk er zelf trouwens al twintig jaar op tijdelijke basis.’

Zijn uw studenten op de universiteit met dezelfde problematiek bezig?

‘De meeste studenten zijn toch vooral bezig met hun diploma halen.’

Denkt u dat dat voortkomt uit het huidige systeem?

‘Ja, studenten worden ook keihard afgerekend. Je moet binnen zoveel jaar je diploma halen. Die zitten ook in die molen. Ik zie bij onze eigen studenten in de afgelopen twee jaar dan ook een omslag in denken. Ze willen misschien nog wel het onderzoek in, maar zeker niet aan de universiteit. Zij gaan allemaal werken bij andere instellingen of in het buitenland. Dat is vrij plotseling omgeslagen.’

‘DE UNIVERSITEIT MOET WEER VAN MEDEWERKERS EN STUDENTEN WORDEN’

Tekst: Tijmen Lucie Foto's: Actiegroep Titanic en archief Matthias van Rossum

Misschien wel een van de meest extreme voorbeelden van marktwerking in een publieke instelling is de Vrije Universiteit Amsterdam. Matthias van Rossum, lid van de actiegroep Verontruste VU'ers, spreekt van een 'neoliberale revolutie'. Volgens hem is krachtig verzet noodzakelijk om de managementcultuur in het hoger onderwijs te doorbreken.

Je hebt zelf gestudeerd en gewerkt aan de Vrije Universiteit. Kun je aangeven wat er de afgelopen jaren met deze universiteit is gebeurd?

‘Net als op veel andere plekken werd het bestuur van de Vrije Universiteit sinds eind jaren negentig niet meer primair gecontroleerd en aangesteld door de medewerkers, maar door een raad van toezicht. De toezichthouders kwamen steeds vaker uit het bedrijfsleven, of uit andere sectoren die niets met onderwijs te maken hadden. Aan de VU was voormalig bestuursvoorzitter René Smit afkomstig uit het havenbedrijf. Daarnaast werd een bankier aangesteld.

Zij hebben een ‘bedrijfsmatige’ reorganisatie doorgevoerd waarin alles op de schop moest. Miljoenen werden uitgegeven aan nieuwbouw, omdat de VU mee moest met de nabijgelegen Zuidas. De medezeggenschap werd steeds meer buitenspel gezet. De ondersteuning moest zoveel mogelijk gedigitaliseerd worden en de vele ondersteunende medewerkers werden naar gecentraliseerde diensten overgeheveld of ontslagen. De onderwijslast voor docenten werd omhoog geschroefd, terwijl de onderzoekstijd werd teruggebracht. Onderzoek moest aansluiten bij universitaire speerpunten, waardoor de ruimte voor individuele onderzoeken minder werd. Tegelijkertijd werd het personeelsbestand geflexibiliseerd. Meer dan de helft van de medewerkers werkt nu op tijdelijke contracten.’

Zijn deze problemen representatief voor alle universiteiten en hogescholen in Nederland?

‘De conflicten die de afgelopen jaren tot uitbarsting zijn gekomen aan de Vrije Universiteit sluimeren in heel Nederland. In de afgelopen tien tot twintig jaar is het hele hoger onderwijs in Nederland radicaal hervormd. Maar hervorming is wellicht nog een te optimistische term: we zouden kunnen spreken van een neoliberale revolutie. Overheidsbeleid dat actief aanstuurde op de introductie van marktwerking in voormalige publieke sectoren heeft publieke instellingen omgevormd tot bedrijven. Onder druk van de zogeheten *outputfinanciering* – waarbij de financiering van universiteiten afhankelijk is van de hoeveelheid ‘productie’ in onderwijs en onderzoek – raakte het beleid gericht op kwantiteit in plaats van kwaliteit.

Universiteiten richten zich vooral op het binnenhalen en laten slagen van grotere aantallen studenten. Opleidingen moesten nu actief gepromoot worden om meer studenten binnen te halen. Het imago van de onderwijsinstelling werd cruciaal. De communicatieafdelingen groeiden snel. Het rendement werd belangrijker, omdat universiteiten het grootste deel van het geld pas krijgen wanneer studenten afstuderen.

Tegelijk groeide de totale financiering van het hoger onderwijs nauwelijks, waardoor een gelijkblijvend aantal docenten een groeiende studentenpopulatie moest doceren. De onderwijslast voor universitair medewerkers is daardoor de afgelopen jaren geëxplodeerd. Hetzelfde geldt voor onderzoekers: universiteiten worden beoordeeld op hun onderzoeksoutput. Deze wordt gemeten aan de hand van aantallen publicaties: artikelen, boeken, et cetera. Docenten zijn hun onderzoekstijd grotendeels kwijtgeraakt door de onderwijslast. Voor hun onderzoekstijd moeten ze bovendien veel publiceren en succesvol zijn in het aanvragen van extern geld, het liefst bij private partners. Dit maakt de

prestatiedruk enorm. En dat versterkt een riskant spanningsveld, waarbinnen beïnvloeding van onderzoeksresultaten door externe geldschieters, zoals bedrijven of andere belanghebbende organisaties, wetenschappelijke fraude of simpelweg haast en slordigheid, op de loer liggen.

De processen die hiermee in gang zijn gezet conflicteren met de wetenschappelijke kernwaarden, zoals het streven naar inzicht in de werking van de wereld, en de rust om te komen tot hoogwaardige, kwalitatieve bijdragen aan onderzoek en onderwijs. De universitaire hervorming is de afgelopen jaren op steeds meer verzet gestuit, maar een groot probleem is de introductie van wetgeving, die heeft geleid tot de verschuiving van zeggenschap van werknemers en studenten naar toezichthouders.’

Je maakt deel uit van de actiegroep Verontruste VU'ers (VVU'ers). Waar verzetten jullie je tegen?

‘De Verontruste VU'ers probeerden de universitaire reorganisatie en bezuinigingsronde te keren en op lange termijn de manier waarop de universiteit werkt te veranderen. Het verzet was in de kern gekant tegen de onteigening van de universiteit. Dus de onteigening ten opzichte van medewerkers en studenten – die geen enkele zeggenschap meer hebben over de inrichting en werking van de universiteit. Maar ook de onteigening van de universiteit als publieke instelling, dus ten opzichte van de samenleving. De VVU'ers verzetten zich dan ook tegen het idee dat een universiteit een ‘bedrijf’ zou zijn, dat alleen bestaat om diploma's te produceren.’

Wat voor acties hebben jullie georganiseerd?

‘Het begon klein en simpel, namelijk met open discussiebijeenkomsten, waarbij iedereen die iets met de VU te maken had welkom was. Daarbij stonden altijd twee vragen centraal: wat zijn de problemen (en oorzaken), en wat kunnen wij daar gezamenlijk

Studenten Aard- en Levenswetenschappen bezetten de bovenste verdieping van de Vrije Universiteit uit protest tegen de enorme bezuinigingen op hun opleidingen.

aan doen? Vrij snel bleek dat er veel animo voor was. Steeds meer mensen kwamen langs. Tegelijkertijd bleek dat de problemen vrij duidelijk waren, maar dat de oplossingen niet voor de hand lagen. Vanaf daar zijn we begonnen met het delen van onze analyse van de problemen aan de VU en andere Nederlandse universiteiten, en een oproep aan de VU-medewerkers en studenten om met ons mee te gaan werken aan oplossingen. Een deel van het directe probleem – en dus de oplossing – lag natuurlijk bij de scheve machtsverhoudingen, het gebrek aan zeggenschap van medewerkers en het gevoerde beleid van het universitaire bestuur.

Wij zijn daarom manifestaties gaan organiseren rond de overlegvergaderingen van de medezeggenschap en het universiteitsbestuur. Gewoon om te laten zien dat heel veel mensen het niet eens waren met het bestuur en de plannen die op dat moment op tafel lagen. Dat bleek indruk te maken. Het universiteitsbestuur werd heel paniekerig. Tegelijkertijd werd duidelijk dat ze echt niet bereid waren om iets te veranderen. Dus zijn we actie gaan voeren tegen de dreigende ontslagen. We hebben toen onder meer een manifestatie georganiseerd bij het bestuursgebouw – dat niet op de campus staat, maar op een bedrijventerrein in Amstelveen. Daar hebben we alle medewerkers van dat gebouw met een protestontbijt ontvangen, onder begeleiding van een

punkrockband die de hele ochtend protestliederen speelde.’

Wat willen jullie bereiken?

‘De ontslagen zijn erdoor gedrukt, helaas. Een van de directe doelstellingen was het voorkomen van gedwongen ontslagen. Maar mede door de druk van de VVU’ers en de vakbond is wel een stevig sociaal plan afgesloten. Op lange termijn zullen universiteiten moeten veranderen. Van bedrijf weer terug naar publieke instelling. De universiteit moet weer van medewerkers en studenten worden. Daarvoor zal de bestuursstructuur moeten veranderen. Dat is afhankelijk van wetgeving, maar ook van de directe machtsverhoudingen tussen medewerkers, medezeggenschap en vakbonden aan de ene kant en besturen en toezichthouders aan de andere kant. De SP heeft in de Tweede Kamer heel duidelijk laten zien dat ze aan de kant van de medewerkers en studenten staat.’

Zijn er naast Verontruste VU’ers nog andere actiegroepen bij universiteiten?

‘De laatste tijd zijn veel nieuwe initiatieven ontstaan. Daarin zie je veel terug van het VVU-geluid. Sommige pakken het op een eigen manier op. Dat is goed. Het verzet zal breed moeten zijn en ieder initiatief dat bijdraagt is belangrijk. Drie uitgangspunten zijn daarbij wel van belang. Allereerst zal het verzet krachtig moeten zijn, wil het succesvol

zijn. Het gaat dus om meer dan alleen stukken schrijven en denktanks oprichten. We moeten een echte effectieve tegenmacht organiseren willen we iets veranderen. Wetenschappers vergeten dat soms, omdat ze gewend zijn om onderzoek te doen en te publiceren. Maar de universiteit veranderen is ook echt mensenwerk – mensen in beweging krijgen. Ten tweede zal het verzet zich moeten richten op machtsverhoudingen: we moeten de universiteit weer heroveren. Als we de huidige bestuurs- en toezichthoudersstructuren intact laten, zal er op lange termijn niets veranderen. Ten derde moeten we niet vergeten dat universitaire gemeenschappen niet alleen uit academisch personeel bestaan, maar ook uit studenten en ondersteunend personeel. De schoonmakers, secretaresses, ICT’ers en anderen hebben ook last van het beleid waarin de werkdruk wordt opgevoerd, arbeidsvoorwaarden worden ondermijnd, en flexibilisering en uitbesteding worden opgeschroefd.’

Heb je het idee dat er iets broeit aan de universiteiten?

‘Zeker! Er is veel vraag naar de ervaringen van de VVU’ers. Mensen willen weten wat er speelde en wat we gedaan hebben, omdat ze merken dat dezelfde processen gaande zijn in hun eigen omgeving. Laatst werd ik bijvoorbeeld uitgenodigd door de Universiteit van Amsterdam om te praten over de VVU-ervaringen. Daar wilden ze weten wat zij daarvan konden leren en zelf konden doen.’

Matthias van Rossum (1984) is historicus en studeerde en werkte aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Momenteel is hij verbonden aan het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) en aan de Universiteit Leiden. Daarnaast is hij plaatsvervangend lid van het FNV Ledenparlement.